

Konkurransesituasjonen for bearbeidede landbruksvarer

3. kvartal 2018

Rapport nr. 29/2018

November 2018

Rapport:	Konkurransesituasjonen for bearbeidede landbruksvarer, 3. kvartal 2018
Avdeling:	AHA
Dato:	08.11.2018
Ansvarlig:	Seksjon industriell bearbeiding og råvarepriskompensasjon
Bidragstere:	Kathrine Moland, Thor Henning Roaas, Birgitte Ringstad Vilde Lavoll og Øyvind Bråthen
Rapport-nr.:	29/2018
Forsidebilde:	Colourbox.com

Forord

Landbruksdirektoratet forvalter ordningen for råvarepriskompensasjon (RÅK-ordningen). RÅK-ordningen har som formål å utjevne prisforskjellen på råvarer til industrien, slik at industri som bruker norske råvarer kan konkurrere med tilsvarende industri utenlands. Ordningen skal således bidra til avsetning av norske jordbruksråvarer. Landbruksdirektoratet overvåker konkurransesituasjonen til RÅK-industrien. RÅK-varene er omfattet av Protokoll 3 til EØS-avtalen, og tilskuddet til RÅK-varer skal fastsettes slik at det legges til rette for frihandel av disse varene. Virkemidlene innenfor RÅK-ordningen er tollsatser og tilskudd i form av prisnedskrivning og eksportstøtte.

Formålet med denne rapporten er å vise utviklingen i konkurransesituasjonen for RÅK-varer i tredje kvartal 2018. Dette gjøres ved å se på utviklingen av import og eksport, internasjonal prisutvikling for sentrale råvarer, og tilskuddsutbetalinger til norsk produksjon av RÅK-varer. Statistikken for import og eksport er i hovedsak en bearbeiding av handelsstatistikken til Statistisk sentralbyrå. Internasjonale priser er hentet fra norske aktører og fra internasjonale priskilder. Oversikten over RÅK-varer som det er søkt om tilskudd for er hentet fra Landbruksdirektoratet, og gir en oversikt over norsk produksjon for den delen av RÅK-industrien som søker om tilskudd.

I første kapittel beskriver vi utviklingen i salg av RÅK-varer som produsenter i Norge har søkt om tilskudd for. I andre kapittel gir vi en oversikt over internasjonal prisutvikling for sentrale råvarer som benyttes i norsk produksjon av RÅK-varer. I tredje kapittel beskriver vi Norges handel av utvalgte RÅK-varer.

Oslo, november 2018.

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Sammendrag	4
1 Tilskudd til prisnedskrivning for råvarer	5
2 Internasjonal prisutvikling på sentrale råvarer	7
2.1 Fortsatt svak norsk krone.....	7
2.2 Internasjonale kornpriser øker	8
2.3 Økte internasjonale priser på meieriprodukter.....	8
2.4 Internasjonale priser på råvarer av egg stabiliserer seg	9
2.5 Varierende internasjonal prisutvikling på kjøtt	10
3 Internasjonal handel med RÅK-varer	12
3.1 Import av RÅK-varer	12
3.2 Eksport av RÅK-varer	22

Sammendrag

Mengden ferdigvarer det ble søkt om tilskudd for økte

Total mengde RÅK-varer det ble søkt om tilskudd for i første halvår er noe høyere enn i tilsvarende periode i fjor, til tross for nedgang i sjokoladeproduksjonen. Hovedårsaken til dette er økning i mengden dressinger det ble søkt om tilskudd for.

De internasjonale meieriprisene stiger

I tredje kvartal ble det registrert høyere priser på alle meieriråvarer som benyttes i RÅK-industrien, sammenlignet med andre kvartal. De internasjonale prisene på korn steg, mens prisene på eggprodukter fortsatte nedover i tredje kvartal. Prisene på råvarer av egg er nå tilbake på et normalt nivå. For råvarer av kjøtt beveget prisen seg i ulik retning for de forskjellige kjøttslagene. Prisen på sorteringskjøtt og færekjøtt steg, mens prisen på fjørfe og svin gikk svakt ned i tredje kvartal.

Stabil import av RÅK-varer

Statistikk fra SSB viser ingen store endringer i importert mengde av utvalgte RÅK-varer i tredje kvartal, utover normale sesongvariasjoner. Sammenlignet med forrige kvartal ble import mer sjokolade og sukkervarer, mens importen av øl og is gikk noe ned. Dette er normale trender og noe vi ser årlig.

Økt eksport av RÅK-varer

Totalt sett gikk eksportert mengde RÅK-varer opp med 33 prosent, sammenlignet med andre kvartal. Hele denne økningen skyldes økt eksport av mineralvann, som er den varegruppen innen RÅK det er størst eksport av. Ser man bort i fra mineralvann har eksporten hatt en svak nedgang fra forrige kvartal. Dette skyldes blant annet redusert eksport av produkter innenfor varegruppene «øvrige bakverk», «supper» og «iskrem».

1 Tilskudd til prisnedskrivning for råvarer

Formålet med RÅK-ordningen er å bidra til at norsk næringsmiddelindustri produserer industrielt bearbejdede jordbruksprodukter basert på norske jordbruksråvarer. For ferdigvarer omfattet av RÅK-ordningen, blir forskjellen mellom norske og internasjonale råvarepriser kompensert med tilskudd når tollsatsen alene ikke kompenserer for råvareprisforskjellen. Tilskuddet gis til norske produsenter som bruker norske jordbruksråvarer ved produksjon av RÅK-varer. Dette kalles prisnedskrivning (PNS). Ved eksport av RÅK-varer kan det i tillegg gis et tilskudd, som kalles eksportrestitusjon (XR).

På bakgrunn av søknader om tilskudd har Landbruksdirektoratet oversikt over norsk produksjon og råvareforbruk for den delen av RÅK-industrien som søker om tilskudd. Dette innebærer at Landbruksdirektoratets oversikt ikke viser fullstendig norsk produksjon, men søkertallene gir et bilde av utviklingen i produksjonen. Mengden ferdigvarer det er søkt om PNS for, som presenteres i denne rapporten gjelder for salg i perioden januar-september 2018. Tallene er sammenstilt med tilsvarende periode i 2017.

Tabell 1 viser at det i perioden januar-september 2018 ble søkt om tilskudd for totalt 65 874 tonn, som er 2 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 2017. Det var størst økning i søkt mengde for «sauser og preparater for tillaging av sauser og andre tilberedte næringsmidler». Grunnen til denne økningen er at flere dressinger som tidligere ble produsert med importerte råvarer, nå blir produsert med norske råvarer. Det er en lav andel tilskuddsberettigede råvarer i dressing og endringen i utbetalt beløp er derfor svært liten. Varegruppen pizza hadde størst nedgang i perioden januar-september, sammenlignet med fjoråret. Det er like mange aktører som søker om tilskudd til produksjon av pizza. En mulig forklaring på nedgangen er at det har vært færre salgskampanjer i år enn det var i fjor. Varegruppen sjokolade har også hatt en nedgang, men denne har tatt seg noe opp fra andre kvartal. Det er like mange aktører som søker om tilskudd for råvarer benyttet i produksjon av sjokolade i år som tidligere år, men flere produsenter rapporterte om lavere salg av norsk sjokolade i første halvår.

Tabell 1: Mengde ferdigvarer det er søkt om PNS for i perioden januar-september 2018, sammenlignet med samme periode i fjor.

Mengde (1000 kg)	Jan-sep 2017	Jan-sep 2018	Endring 17/18 (%)	Endring 17/18 (1000 kg)
Sukkervarer (17.04.9010-9099)	1 460	1 442	-1 %	-18
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9090)	19 707	19 008	-4 %	-699
Næringsm. av mel, stivelse eller maltekstrakt (19.01.1010-2091, 2098, 9098)	7 414	7 812	5 %	398
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	2 337	2 460	5 %	123
Brød, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	10 497	11 007	5 %	510
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	17 321	16 515	-5 %	-805
Sauser og preparater for tillaging av sauser og andre tilberedte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.06.9098)	2 511	4 149	65 %	1 638
Supper og buljonger (21.04.1011-2001)	3 538	3 482	-2 %	-56
Sum mengde	64 784	65 874	2 %	1 090

Varegruppen iskrem er tatt ut av tabell 1, ettersom denne gir et misvisende bilde av markedet. Tilskuddssatsene for bruk av blant annet melkepulver, fløte og smør til produksjon av iskrem er satt til null kroner i RÅK-tilskuddsforskriften¹. Produkter som kun inneholder råvarer som produsentene ikke mottar tilskudd for, blir derfor i begrenset grad søkt om. Dette gjør at søkertallene for varegruppen ikke blir fullstendig. Vi har imidlertid hentet inn salgstall fra flere norske isprodusenter. De rapporterer om en økning i salget på mellom 11 og 22 prosent i både andre og tredje kvartal, sammenlignet med samme periode i fjor. Dette skyldes i stor grad det fine sommerværet som kom tidlig i mai og varte langt ut i tredje kvartal.

¹ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2009-06-10-636>

2 Internasjonal prisutvikling på sentrale råvarer

Landbruksdirektoratet følger internasjonal prisutvikling på råvarer som er sentrale ved produksjon av RÅK-varer. For å kunne sammenlikne med norsk prisutvikling, regnes internasjonale priser om til norske kroner. Dette innebærer at internasjonal prisutvikling som vi presenterer i denne rapporten også skyldes endringer i valutakurs, og ikke bare reelle prisendringer.

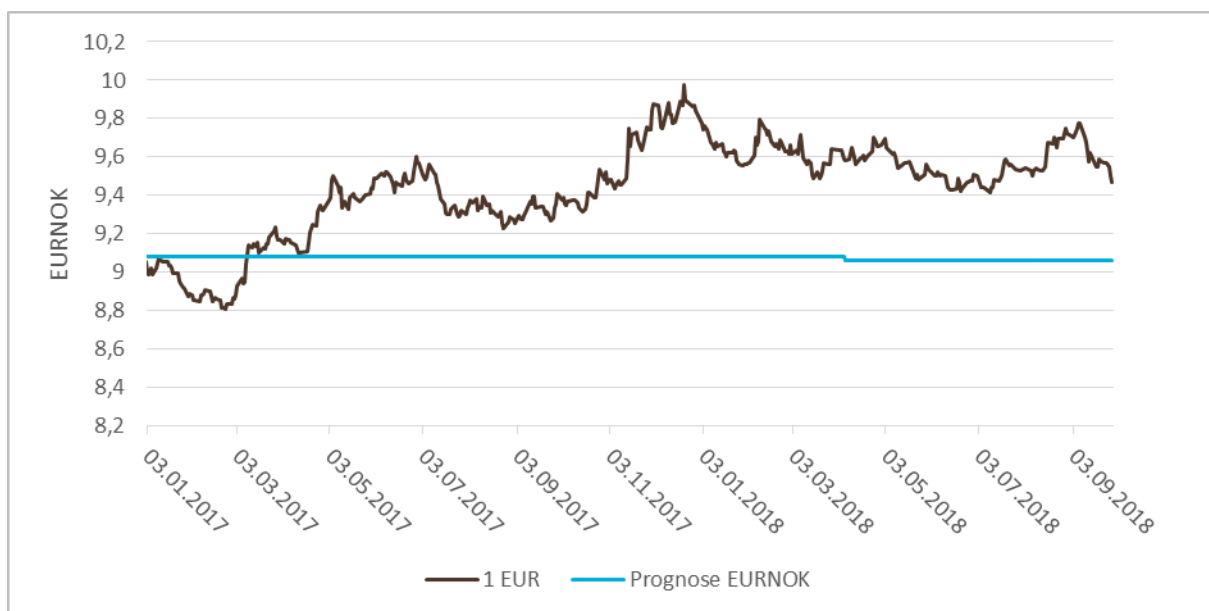
I dette kapitlet presenteres valutakursutvikling og prisendringer internasjonalt for råvarer som er i konkurranse med norskproduserte råvarer. For mer informasjon om utviklingen i internasjonale markeder, priser på andre kvaliteter og i andre perioder, blir det publisert nyheter og informasjon om dette på Landbruksdirektoratets nettside.

2.1 Fortsatt svak norsk krone

Norsk industri i internasjonal konkurranse påvirkes av endringer i valutakursen. En svak norsk krone fører til at det er dyrere å importere varer til det norske markedet, mens det vil ha en positiv effekt for norsk eksport.

Verdensmarkedsprisene presentert i dette kapitlet er i hovedsak innhentet i perioden 1. juni 2018–31. august 2018. Prisene er omregnet til norske kroner ved å benytte gjennomsnittlig valutakurs for samme periode. Norske kroner målt mot Euro (EURNOK) var i gjennomsnitt 9,53 i perioden. Ved fastsetting av tilskuddssatser, gjeldende fra 1. januar 2018, ble det prognosert en gjennomsnittlig valutakurs for 2018 på 9,06 EURNOK.

Figur 1 viser at den norske kronen har styrket seg i første halvår av 2018, sammenlignet med desember 2017. Den blå linjen er valutakursen som ble lagt til grunn for tilskuddssatser i 2017 og 2018. I tredje kvartal var gjennomsnittlig valutakurs 9,58 EURNOK, en liten økning fra 9,55 EURNOK som var gjennomsnittlig valutakurs i andre kvartal. Mot slutten av tredje kvartal styrket den norske kronen seg noe.

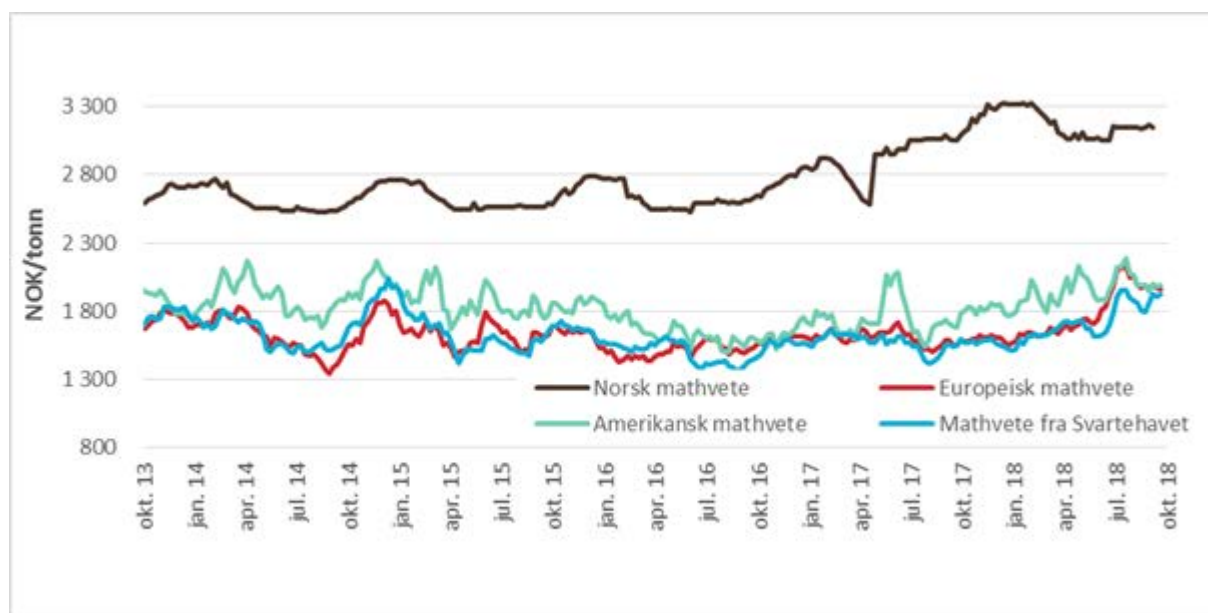
Figur 1: Utvikling av norsk kronekurs mot euro, januar 2017 til september 2018.

2.2 Internasjonale kornpriser øker

Hvetemel er en vesentlig råvare i norsk RÅK-industri, og RÅK-industrien er en stor avtaker av norsk matkorn. Prisen på mel avhenger i stor grad av den norske kornprisen som avtales med målpris i jordbruksoppkjøret. Tollsatsen på korn fastsettes slik at prisen på importkornet blir opp mot norsk pris og det norske markedet har derfor tilnærmet lik pris for importert og norsk vare. Tollfastsettelsen på korn innebærer at prisen på korn er relativt upåvirket av verdensmarkedets prissvingninger.

Tørken i sommer har gitt reduserte kornavling i Norge og resten av Nord-Europa. Totalt viser siste prognose fra IGC en nedgang i produksjonen av hvet og reduserte sluttlagre. Dette vil mest sannsynlig gi høyere priser i år enn i fjor. Normalt vil prisene synke litt når ny avling blir tilgjengelig tidlig på høsten, men de innhentede prisene viser at det var en økning i prisene på vare som kunne handles i september, sammenlignet med vare som handles i august. For matrug lå økningen på rundt 12 prosent, mens prisøkningen for fôrbygg var på nesten 30 prosent.

Prisen på europeisk mathvete i Figur 2 er et gjennomsnitt av fransk og tysk mathvete omregnet til norske kroner.

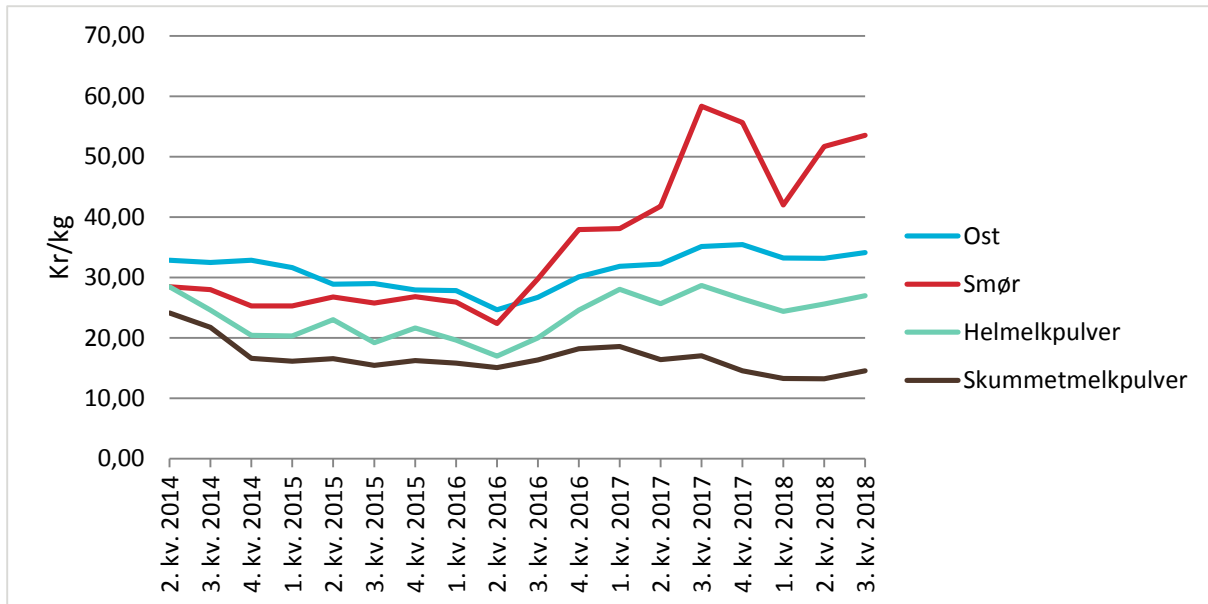
Figur 2: Prisutvikling på mathvete, norske og internasjonale priser 2013–2018. NOK/tonn. Kilde: Norske Felleskjøp, IGC og Landbruksdirektoratet

Mel er ikke en tilskuddsberettiget råvare i RÅK-ordningen. I verdikjeden til norsk korn er det to andre tilskudd som skal bidra til konkurransedyktig pris på mel og andre råvarer av korn. Det ene er prisnedskrivning til korn og oljefrø som utbetales til kornhandler for alt korn. Det andre tilskuddet er matkorntilskudd som utbetales til møllene som benytter norsk korn i tilvirkning av mel. Den norske prisen på mel er normalt uendret gjennom året.

2.3 Økte internasjonale priser på meieriprodukter

De internasjonale prisene på flere meieriprodukter økte i tredje kvartal, sammenlignet med forrige kvartal. Målt mot prisene som ble lagt til grunn for gjeldende tilskuddssatser var alle prisene, utenom smør, på et lavere nivå i tredje kvartal. I første halvår 2018 har melkeproduksjonen i EU økt med 1,7 prosent. Forventet økning for hele 2018 er 0,8 prosent. På grunn av tørken i Europa forventes det en nedgang i melkeleveranse siste del av 2018 og første del av 2019.

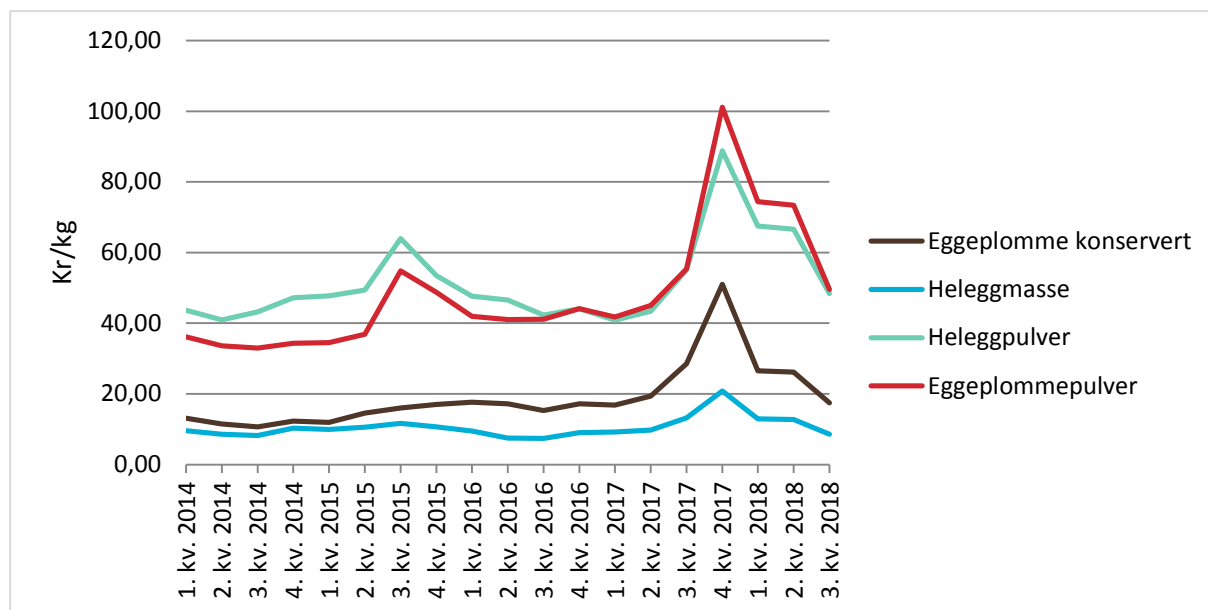
Sammenlignet med forrige kvartal gikk prisen på alle meieriråvarene opp. Prisen på skummetmelkpulver ligger fremdeles på et lavt nivå. Det var 282 000 tonn skummetmelkpulver på intervensjonslager i EU ved utgangen av august. Ordningen for intervensjonskjøp i EU er endret i år, men de store mengdene på lager bidrar fortsatt til å holde prisen nede. For helmelkpulver fører alternativ bruk av melkeproteiner, til blant annet ost, til at prisen stiger. Lavere fettinnhold i melka i EU, fører til at smørproduksjonen ikke øker, og markedet preges av større etterspørsel enn tilbud. Dette gir et høyt prisnivå på smør i EU. Produksjonen av ost har økt, men man antar at prisene på melkeråvarer vil øke som følge av førsituasjonen etter tørken.

Figur 3: Internasjonal prisutvikling for meieriråvarer. Kilder: Süddeutsche Butter- und Käse-Börse e.V Kempten (Allgäu), www.produzivel.nl, www.milchwirtschaft.de, EU Milk Market Observatory.

2.4 Internasjonale priser på råvarer av egg stabiliserer seg

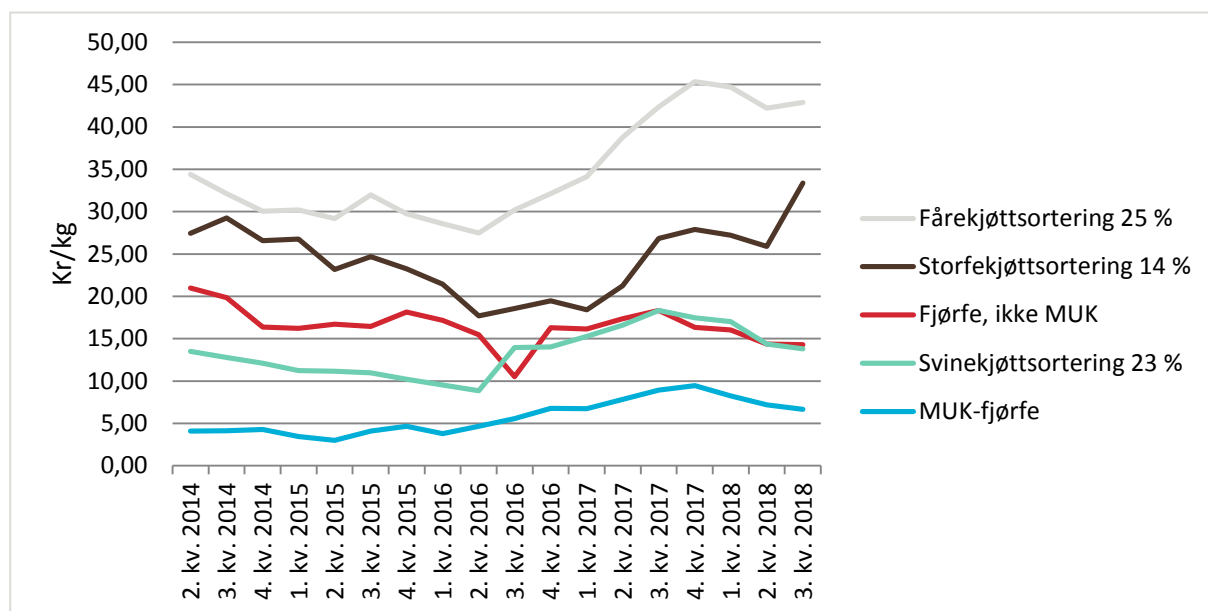
De internasjonale prisene på eggprodukter fra har fortsatt å falle i tredje kvartal 2018. Markedet er fortsatt på vei tilbake til det normale etter Friponil-saken i 2017. I Figur 4 ser man at prisene i tredje kvartal er tilbake på et normal nivå.

Figur 4: Internasjonal prisutvikling for råvarer av egg, 1. kvartal 2014 til 3. kvartal 2018. Kilde: Nortura.

2.5 Varierende internasjonal prisutvikling på kjøtt

Det var ulik prisutvikling for de kjøtttråvarene vi følger med på dette kvartalet. Prisen på storfekjøttssortering steg kraftig, det var en liten økning i prisen for fårekjøttssortering også, mens for de andre kjøtttråvarene falt prisen. Figur 5 viser utviklingen i de ulike internasjonale prisene på kjøtttråvarer til bruk i RÅK-industrien.

Figur 5: Internasjonal prisutvikling for sorteringskjøtt og fjørfe, 2. kvartal 2014 til 3. kvartal 2018. Kilde: Nortura

Prisene for svinekjøttssortering fortsatte nedover i tredje kvartal, og ligger nå på et relativt lavt nivå sammenlignet med det siste året. En av årsakene til fallet i prisen er handelskrigen mellom USA og Kina. Kina har innført en toll på 25 prosent på svinekjøtt fra USA. Handelssituasjonen mellom de to landene har ikke bedret seg de siste månedene. I EU er prisen under press grunnet fortsatt forventning om økning i produksjonen fram mot årsskiftet.

Den innhentede prisen på storfekjøttssortering i tredje kvartal er på sitt høyeste nivå noen gang. Prisutviklingen på denne råvaren avviker fra utviklingen i øvrige kjøtt råvarer. Det er ikke helt entydig hva som er årsaken til denne prisutviklingen, men det er signaler på at tørken i Europa kan påvirke dette prisbilde.

Den internasjonale prisen på fårekjøttssortering gikk opp 2 prosent i september, sammenlignet med prisnivået i juni. Prisen er fortsatt på et relativt høyt nivå. Stadig flere slakterianlegg i New Zealand blir godkjente i Kina. Dette fører til at mye av eksporten går dit og bidrar til å holde verdensmarkedsprisene på et høyt nivå. Et stramt verdensmarked reflekteres i prisøkninger fra New Zealand og Australia, noe som reduserer differansen til prisene for store lam i EU.

3 Internasjonal handel med RÅK-varer

I tabell 2 til 5 i dette kapitlet presenteres import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene. Dette betyr at RÅK-varenummer for «non-food artikler», som for eksempel skinn, hår, dyrefôr og tobakk, er ekskludert fra utvalget. I tillegg ser vi bort i fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer vi ikke produserer i Norge, som for eksempel kaffe, te og soyasaus. Vi benytter det samme utvalget hvert kvartal. Varenumrene som er inkludert i utvalget fremkommer av Tabell 2–Tabell 5.

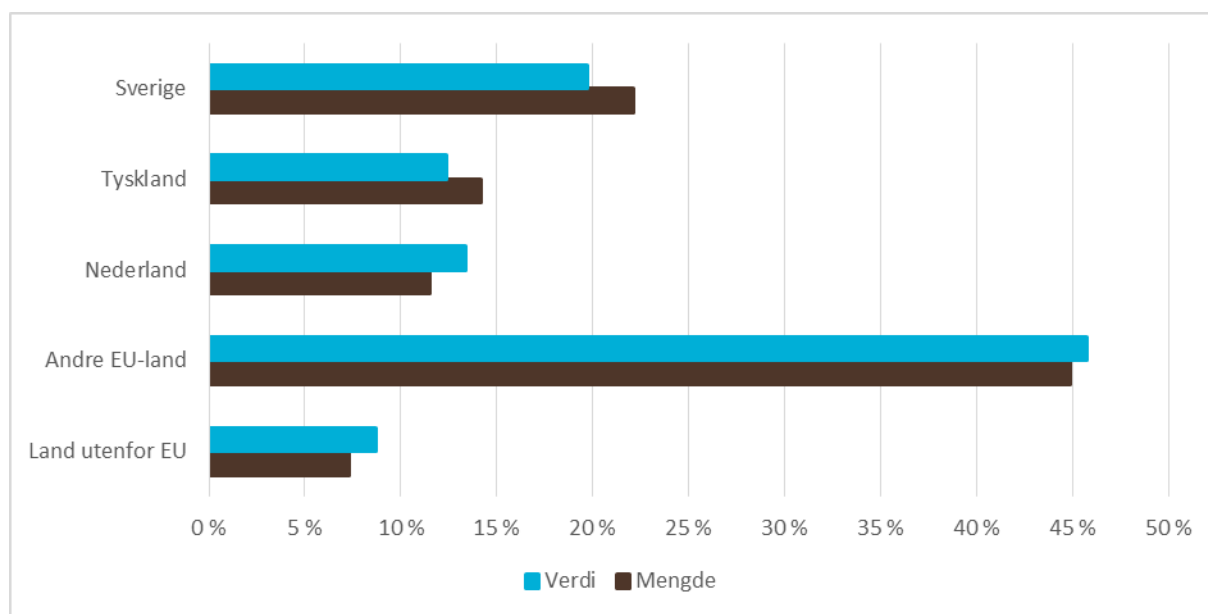
I denne kvartalsrapporten sammenligner vi utviklingen i import og eksport i tredje kvartal 2018 med andre kvartal 2018. Vi sammenligner også disse tallene med tilsvarende periode i fjor. Handelsstatistikken er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB), som viser import og eksport fordelt på hvilket varenummer i tolltariffen et produkt er klassifisert under. Videre i rapporten er «varenummer i tolltariffen» kun betegnet som «varenummer».

3.1 Import av RÅK-varer

Gitt det utvalget vi presenterer statistikk for ble det i tredje kvartal 2018 importert 116 051 tonn RÅK-varer, til en verdi av ca. 2,6 mrd. kroner. Importverdien økte med 6 prosent fra forrige kvartal, mens mengden importerte RÅK-varer er tilnærmet lik. Sammenlignet med tredje kvartal 2017 er det en 2 prosent økning i importert mengde, og verdien av importen har steget med 5 prosent.

Sukkervarer og sjokolade er de varegruppene hvor importen øker mest både i kg og prosent fra andre kvartal. Varegruppen som har størst nedgang fra andre kvartal er øl og iskrem. Dette er stort sett sesongmessige svingninger. I tredje kvartal starter importen av julegodt, mens forbruket av iskrem og øl går ned etter sommeren.

Av alle RÅK-varer som er inkludert i utvalget ble det importert mest fra Sverige, Tyskland og Nederland i tredje kvartal 2018. Nær 50 prosent av importen kom fra et av disse tre landene. Som Figur 6 viser så importerer vi i all hovedsak RÅK-varer fra EU.

Figur 6: Import av utvalgte RÅK-varer fordelt på opprinnelsesland, tredje kvartal 2018.

Tabell 2 og Tabell 3 på de neste sidene viser utviklingen i importert mengde og verdi for utvalgte RÅK-varer fra andre til tredje kvartal 2018. Tabellene sammenligner også importen i tredje kvartal 2018 med tredje kvartal 2017. Etter tabellene presenterer vi mer detaljert informasjon om importutviklingen. Vi kommenterer alltid varegruppene pizza, sjokolade, sukkervarer og sauser, da dette er varegrupper det utbetales tilskudd til gjennom RÅK-ordningen. I tillegg kommenterer vi andre varegrupper hvis det har vært en betydelig endring i importen siden forrige kvartal.

Tabell 2: Endring i importert mengde av utvalgte RÅK-varer, sammenlignet med forrige kvartal, og samme kvartal i fjor.

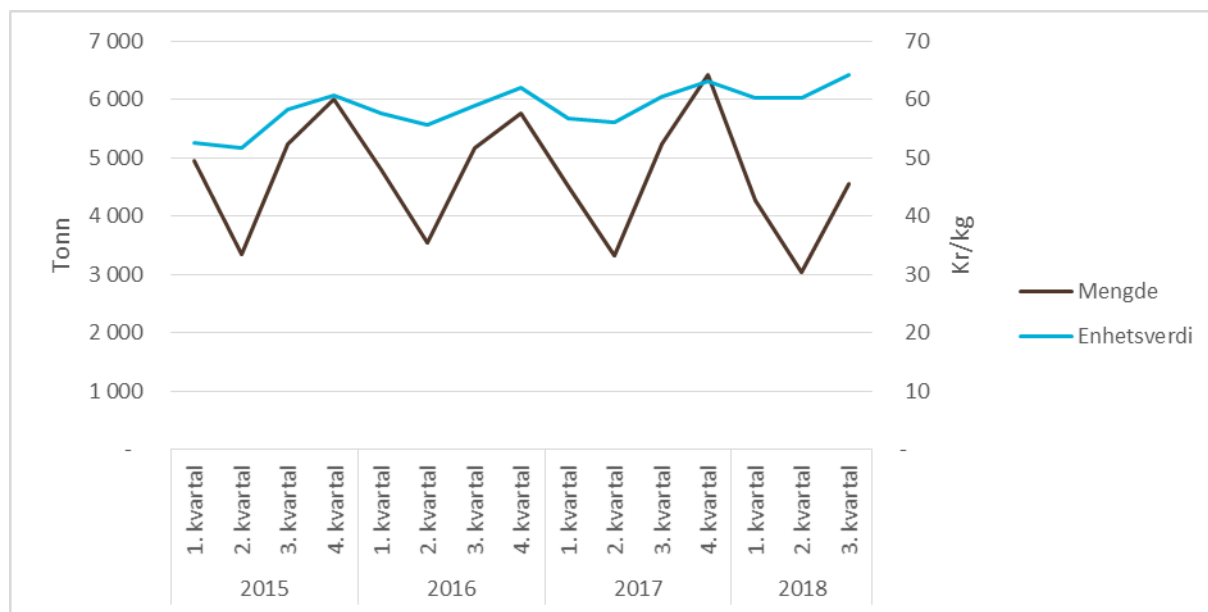
Mengde (1000 kg)	2. kvartal 2017	3. kvartal 2017	2. kvartal 2018	3. kvartal 2018	Endring 3. kvartal 17/18		Endring fra forrige kvartal	
					%	1000 kg	%	1000 kg
Yoghurt (04.03.1030/1091)	1 184	1 136	1 090	1 199	6 %	63	10 %	108
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet (04.03.9001/9002, 22.02.9030/9920)	1 175	1 378	1 765	1 783	29 %	404	1 %	18
Osteerstatninger (19.01.9091)	408	370	381	433	17 %	63	14 %	52
Sukkervarer (17.04 og 21.06.9045-9048)	4 680	5 872	4 089	5 678	-3 %	-194	39 %	1 589
Sjokolade (18.06.3100,-3200,- 9010)	3 325	5 228	3 029	4 551	-13 %	-676	50 %	1 522
Sjokolademasse (18.06.2090)	1 048	952	1 142	1 127	18 %	175	-1 %	-16
Deiger (19.01.2092)	3 184	3 221	3 128	3 343	4 %	122	7 %	215
Pasta og lignende (19.02)	6 570	6 691	6 828	6 972	4 %	281	2 %	144
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter (19.04.1098/2010)	2 694	2 844	2 997	3 130	10 %	286	4 %	133
Knekkebrød (19.05.1000)	2 622	2 670	2 421	2 784	4 %	115	15 %	364
Kjeks (19.05.3100)	3 313	3 489	3 388	3 322	-5 %	-167	-2 %	-66
Kake (19.05.9031)	2 254	2 181	2 292	2 269	4 %	89	-1 %	-22
Pizza (19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097)	2 185	2 287	2 641	2 579	13 %	292	-2 %	-62
Brødvarer (19.05.9091)	12 921	13 210	13 374	13 501	2 %	290	1 %	127
Øvrig bakverk (19.05)	7 068	7 161	7 476	7 886	10 %	725	5 %	410
Syltetøy/pulp (20.07.9)	529	471	560	592	26 %	121	6 %	32
Sauser (21.03)	7 602	7 756	8 271	8 005	3 %	249	-3 %	-266
Supper (21.04 utenom 21.04.2001)	360	499	342	408	-18 %	-90	19 %	66
Iskrem (21.05)	1 464	746	1 940	1 107	48 %	362	-43 %	-832
Mineralvann (22.02, utenom 22.02.9030/9920)	32 667	32 146	33 994	33 353	4 %	1 208	-2 %	-640
Øl (22.03)	13 328	11 657	13 347	10 926	-6 %	-730	-18 %	-2 421
Modifisert stivelse (35.05)	1 345	1 323	1 191	1 101	-17 %	-222	-8 %	-90
Totalt utvalg	111 930	113 287	115 686	116 051	2 %	2 764	0 %	365

Tabell 3: Endring i importverdi av utvalgte RÅK-varer fra forrige kvartal, og sammenlignet med samme kvartal i fjor.

Verdi (1000 kr)	2. kvartal 2017	3. kvartal 2017	2. kvartal 2018	3. kvartal 2018	Endring 3. kvartal 17/18		Endring fra forrige kvartal	
					%	1000 kr	%	1000 kr
Yoghurt (04.03.1030/1091)	25 144	23 469	22 836	25 193	7 %	1 724	10 %	2 356
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet (04.03.9001/9002, 22.02.9030/9920)	31 202	41 849	51 121	52 221	25 %	10 372	2 %	1 099
Osteerstatninger (19.01.9091)	14 205	12 779	13 517	16 071	26 %	3 292	19 %	2 554
Sukkervarer (17.04 og 21.06.9045-9048)	231 229	278 674	242 603	311 801	12 %	33 127	29 %	69 198
Sjokolade (18.06.3100,-3200,- 9010)	186 702	315 445	182 318	292 005	-7 %	-23 440	60 %	109 687
Sjokolademasse (18.06.2090)	31 381	27 469	33 800	32 843	20 %	5 373	-3 %	-957
Deiger (19.01.2092)	67 810	70 662	68 342	73 369	4 %	2 707	7 %	5 027
Pasta og lignende (19.02)	94 893	105 005	108 292	109 863	5 %	4 858	1 %	1 571
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter (19.04.1098/2010)	84 209	90 212	91 427	91 731	2 %	1 519	0 %	304
Knekkebrød (19.05.1000)	57 612	63 565	57 707	63 055	-1 %	-510	9 %	5 348
Kjeks (19.05.3100)	92 605	95 317	90 965	94 226	-1 %	-1 090	4 %	3 262
Kake (19.05.9031)	86 340	81 120	87 532	87 485	8 %	6 365	0 %	-47
Pizza (19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097)	65 011	67 458	81 105	78 534	16 %	11 076	-3 %	-2 571
Brødvarer (19.05.9091)	212 676	224 575	226 168	227 792	1 %	3 217	1 %	1 624
Øvrig bakverk (19.05)	202 900	199 898	221 497	231 282	16 %	31 384	4 %	9 786
Syltetøy/pulp (20.07.9)	16 097	15 114	16 494	17 819	18 %	2 705	8 %	1 325
Sauser (21.03)	225 093	225 306	242 682	236 683	5 %	11 377	-2 %	-5 999
Supper (21.04 utenom 21.04.2001)	14 163	17 992	14 015	16 584	-8 %	-1 408	18 %	2 569
Iskrem (21.05)	59 374	31 331	79 538	46 139	47 %	14 808	-42 %	-33 399
Mineralvann (22.02, utenom 22.02.9030/9920)	354 390	361 329	384 078	382 998	6 %	21 669	0 %	-1 080
Øl (22.03)	114 943	104 308	119 545	98 427	-6 %	-5 881	-18 %	-21 118
Modifisert stivelse (35.05)	10 439	9 290	9 391	9 460	2 %	170	1 %	69
Totalt utvalg	2 278 418	2 462 168	2 444 974	2 595 581	5 %	133 414	6 %	150 607

Sesongvariasjon i importen av sjokolade

I tredje kvartal 2018 ble det importert 4 551 tonn sjokolade til en verdi av 292 mill. kroner. Dette var en oppgang på 50 og 60 prosent målt i henholdsvis mengde og verdi fra forrige kvartal. Figur 7 viser at dette er en naturlig sesongvariasjon ettersom tredje kvartal har vært en periode med høyere sjokoladeimport enn i andre kvartal de siste årene. Likevel er importen lavere i tredje kvartal enn på lang tid, og importert mengde var 13 prosent lavere enn i fjorårets tredje kvartal. Videre viser figur 7 at gjennomsnittlig enhetspris har økt og at den er på sitt høyeste nivå på lang tid.

Figur 7: Utviklingen i import av sjokolade, klassifisert under varenummer 18.06.3100, 3200, 9010 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

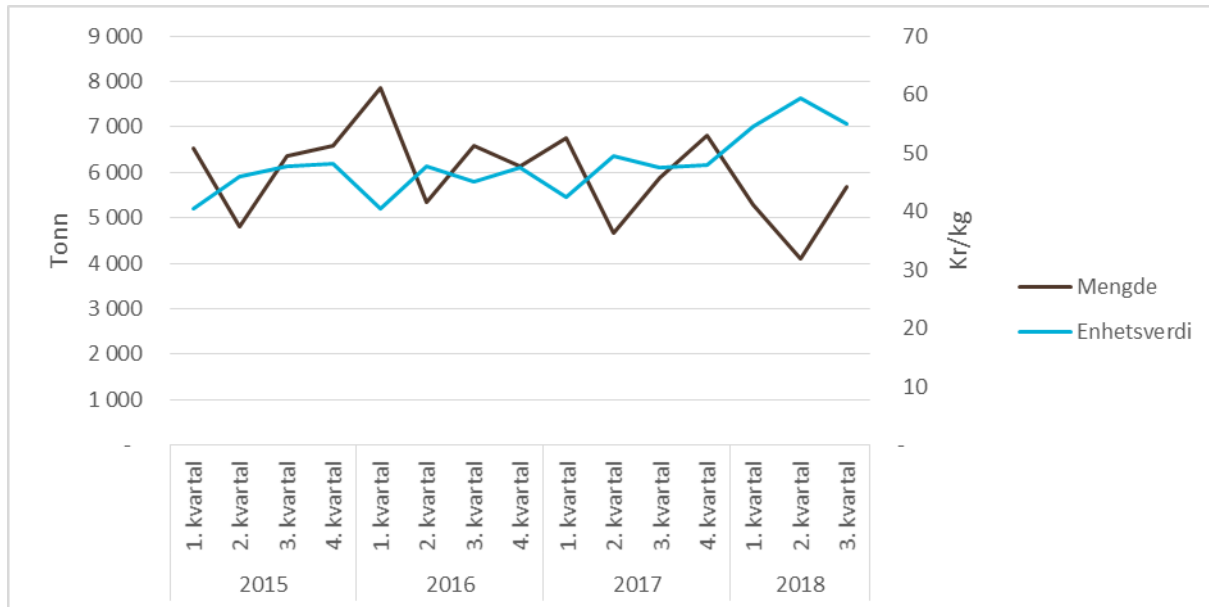
Det er tre varenummer i tolltariffen som inkluderes i varegruppen «sjokolade». Over 60 prosent av importert sjokolade i tredje kvartal ble klassifisert på varenummer 18.06.9010, som gjelder «annen sjokolade, herunder sukkervarer med innhold av kakao». Videre ble det importert henholdsvis 26 og 12 prosent på varenumrene 18.06.3100 og 18.06.3200, som er «sjokolade i blokker, plater eller stenger, med og uten fyll». Sammenlignet med andre kvartal i år var det en økt andel av importerte varer under førstnevnte varenummer, mens de to andre reduserte sin andel av total importert sjokolade.

Det er mange aktører som importerer sjokolade til Norge. I de tre første kvartalene av 2018 var det 75 aktører som hadde importert mer enn 10 tonn hver, men de fem største aktørene stod for nesten halvparten av importen. Nær en fjerdedel av importert sjokolade kom fra Sverige, videre følger Nederland, Tyskland og Belgia som de største eksportørene av sjokolade til Norge.

Normal import av sukkervarer for sesongen

I tredje kvartal 2018 ble det importert 5 678 tonn sukkervarer til en verdi av ca. 312 mill. kroner. Dette var en oppgang på 39 og 29 prosent målt i henholdsvis mengde og verdi fra forrige kvartal. Figur 8 viser at dette er en naturlig sesongvariasjon siden import av sukkervarer har økt fra andre til tredje kvartal de siste årene. Dersom man sammenligner tredje kvartal med samme tidsperiode i fjor, så var importert mengde relativt uendret med kun en svak nedgang. Verdien av importen steg imidlertid med 12 prosent. Dette henger sammen med en 16 prosents økning i gjennomsnittlig enhetspris mellom disse periodene.

Over 60 prosent av produktene som ble importert innenfor varegruppen «sukkervarer» ble importert på varenummer 17.04.9099, som blant annet inkluderer smågodt. Om vi ekskluderer dette varenummeret, så økte importert mengde av sukkervarer med 25 prosent fra forrige kvartal.

Figur 8: Utviklingen i import av sukkervarer, klassifisert under posisjon 17.04 og varenummer 21.06.9041-48 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

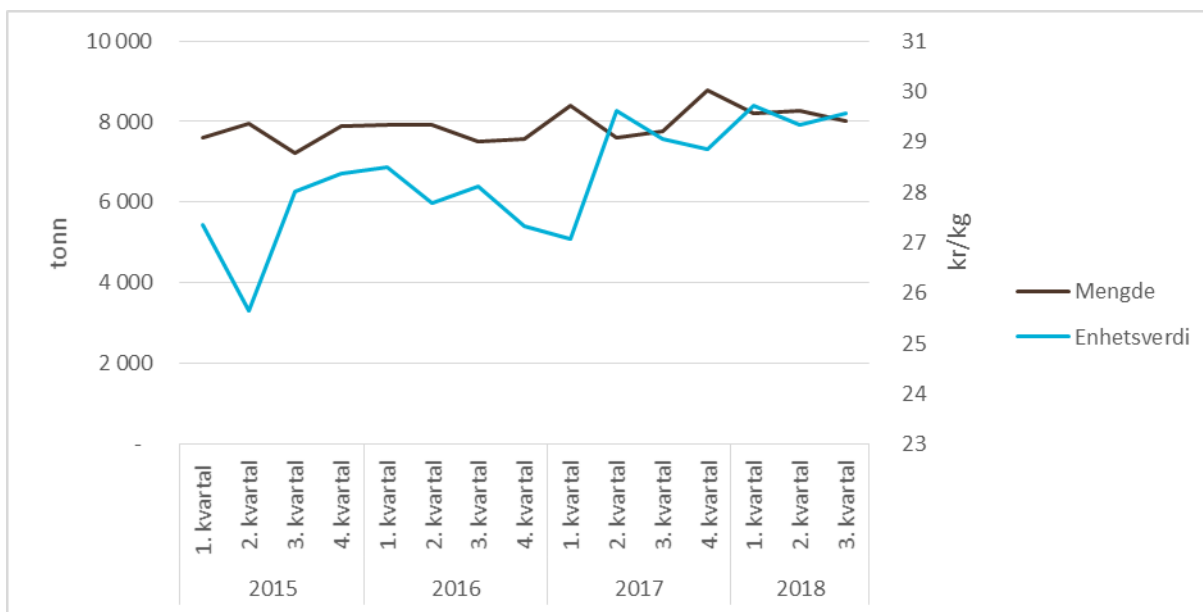
De 6 største importørene stod for over halvparten av importen i de tre første kvartalene av 2018. Sverige er største eksportør av sukkervarer til Norge med en andel tilsvarende 20 prosent. Videre følger Danmark og Nederland.

Stabil import av saus

I tredje kvartal 2018 ble det importert 8 005 tonn saus til en verdi av nesten 237 mill. kroner. Sammenlignet med samme kvartal i 2017 er det en økning på 3 prosent i mengde og 5 prosent i verdi. Sammenligner man med andre kvartal i år er det en nedgang på 3 prosent i mengde og 2 prosent i verdi. En nedgang i importert mengde saus ser man ofte fra andre til tredje kvartal.

Så langt i år har 56 prosent av sausen blitt importert på varenummer 21.03.9099, et «ellers-varenummer» som inneholder flere typer saus. 29 prosent av importen er saus på varenummer 21.03.2029 som blant annet omfatter tomatsaus.

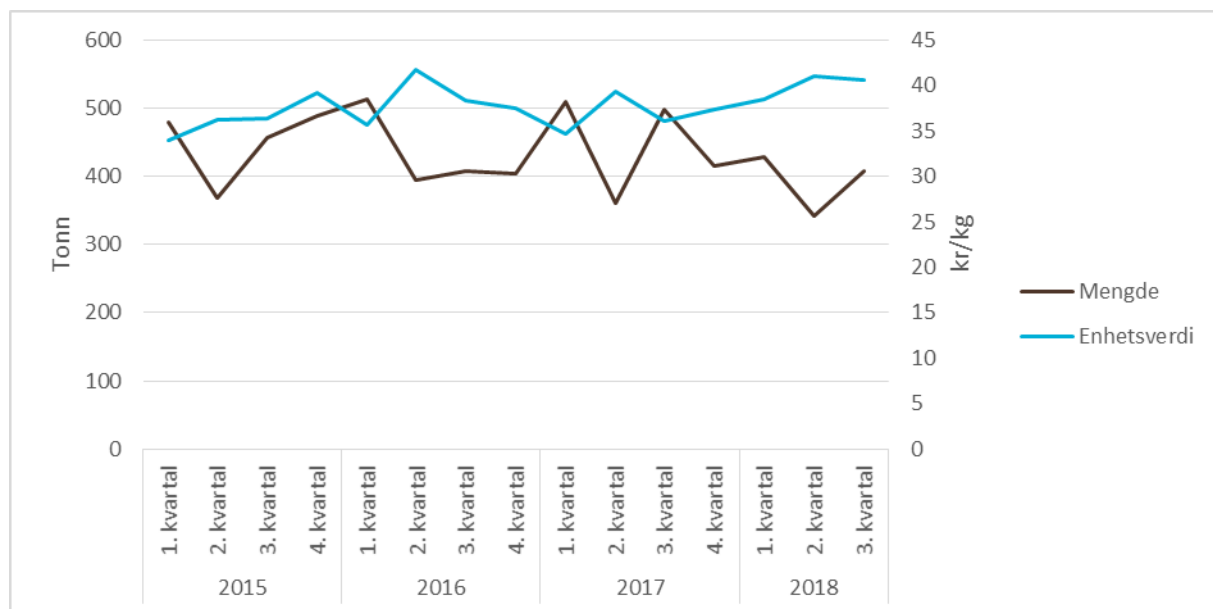
Så langt i år har det blitt importert mest saus fra Sverige etterfulgt av Nederland og Italia. De fem største landene inkluderer også Thailand og Tyskland, og 60 prosent av sausen vi importerer kommer fra disse landene.

Figur 9: Utviklingen i import av saus, klassifisert under varenummer 21.03.2010, 2021, 2029, 3000, 9010, 9091, 9099 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

Variert import av supper

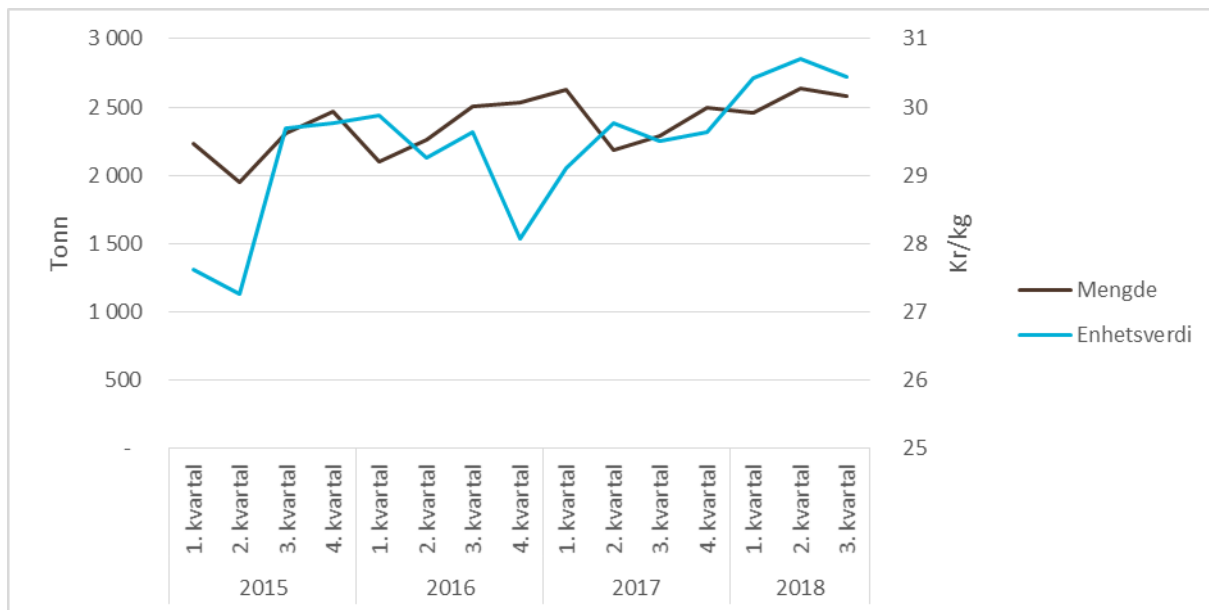
Det ble importert 408 tonn suppe i tredje kvartal 2018 og dette er en økning på 19 prosent, sammenlignet med forrige kvartal. Ser man derimot på samme periode i fjor er importen av supper redusert med 18 prosent. Som Figur 10 viser er det vanlig at importen øker i tredje kvartal. 25 prosent av suppen vi har importert så langt i år kom fra Polen. Slovakia, Tyskland, Frankrike og Sveits er også blant de fem landene som eksporterer mest suppe til Norge. Til sammen eksporterte disse fem landene 69 prosent av suppen vi importerte.

Figur 10: Utviklingen i import av suppe, klassifisert under varenummer 21.04.1011, 1019, 1020, 1030, 1040, 1050, 1060, 1090, 2009 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

Mindre sesongvariasjoner i importen av pizza

I tredje kvartal 2018 ble det importert 2 579 tonn pizza. Dette er en økning på 13 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. Altså er trenden fortsatt økende over tid. Dette bekreftes av at det i årets tre første kvartaler er importert mer pizza enn noensinne, sammenlignet med samme periode tidligere år. Ser man på importstatistikken fra tredje kvartal opp mot tallene fra andre kvartal gikk importen ned med 2 prosent. Dette er noe uvanlig. De siste fem årene har importen av pizza alltid økt fra andre til tredje kvartal. I 2018 har imidlertid importen gjennom hele året vært relativt stabil, uten de store sesongvariasjonene. Det samme gjelder verdien av importen.

Figur 11: Utviklingen i import av pizza, klassifisert under varenummer 19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097 i tolltariffen, i perioden 2013-2018.

Fra andre til tredje kvartal økte mengden importert pizza med kjøtt, mens importen av vegetarpizza sank noe. 62 prosent av importert pizza var med kjøtt, mens 29 prosent var vegetarpizza. Resten av importen innenfor denne varegruppen var pizzabunner og ustekte pizzaer.

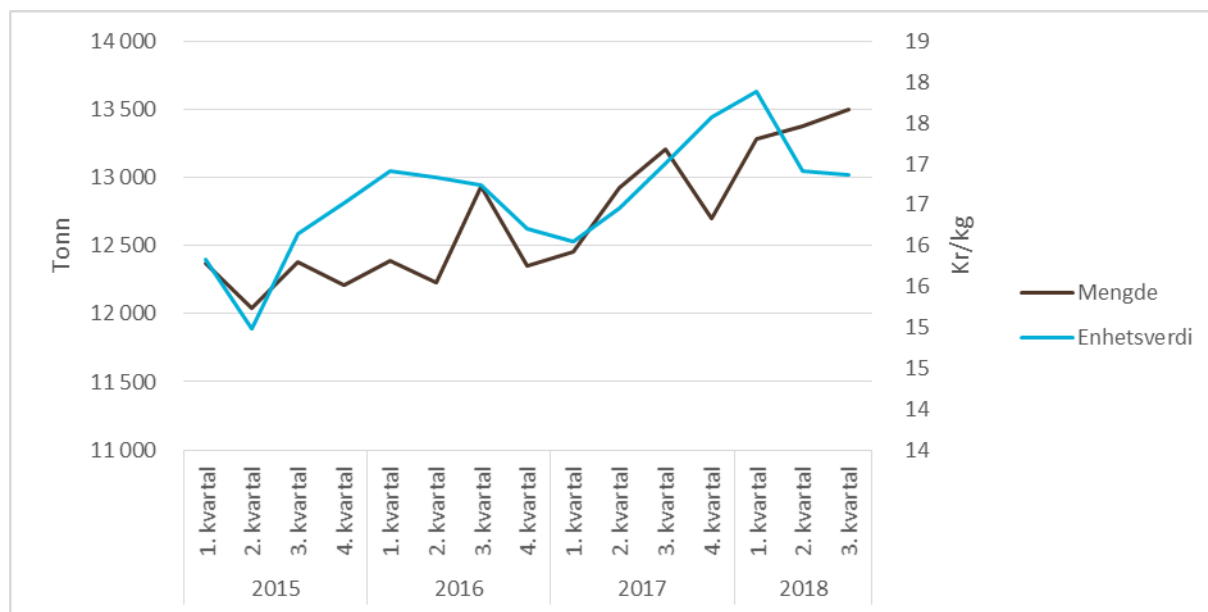
Det var seks importører av pizza som stod for nær 90 prosent av importen i tredje kvartal. De seks største importørene er stabile og har tilnærmet de samme markedsandelene fra kvartal til kvartal. Det er en aktør som alene står for over halvparten av importen.

Vi importerte mest pizza fra Tyskland, etterfulgt av Italia, Sverige og Tsjekkia. 95 prosent av pizzaen kom fra et av disse fire landene.

Importen av brødvarer fortsetter å øke

Brødvarer klassifisert på varenummer 19.05.9091 er den RÅK-varen det importeres mest av etter mineralvann. I tredje kvartal 2018 ble det importert 13 501 tonn brødvarer til en verdi av 228 mill. kroner. Dette tilsvarer en svak økning i importen, både sammenlignet med forrige kvartal og samme kvartal i fjor.

Hittil i år har 29 prosent av importen kommet fra Sverige, 20 prosent fra Tyskland og 16 prosent fra Danmark. Det er 92 aktører som har importert brødvarer til Norge, men de 3 største har stått for 57 prosent av importen.

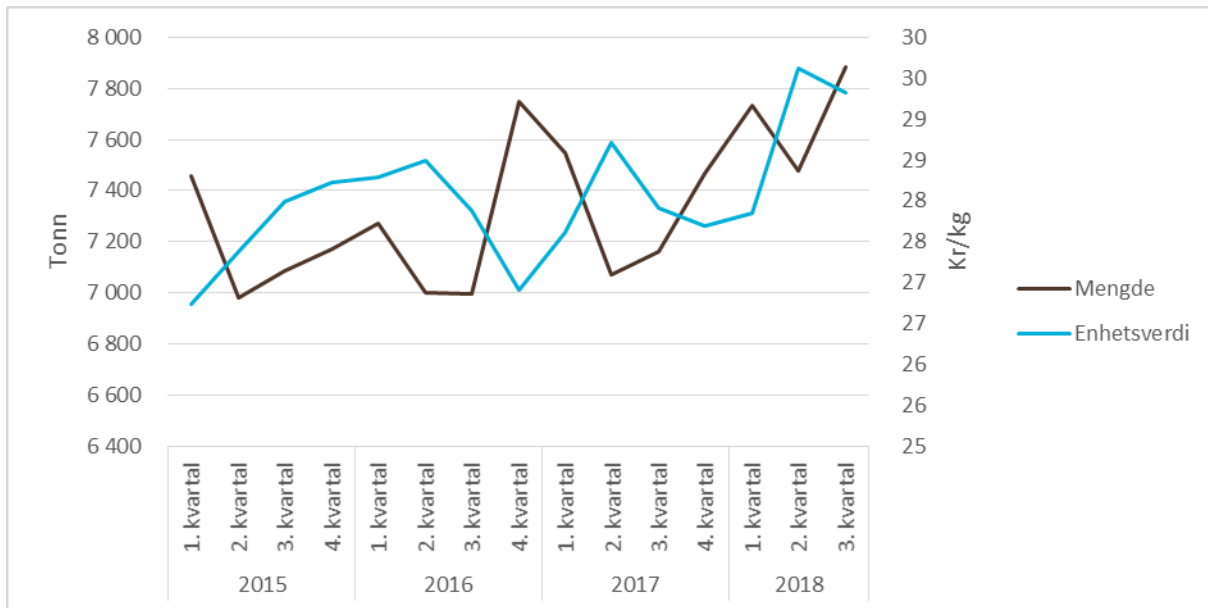

Figur 12: Utviklingen i import av brødvarer, klassifisert under varenummer 19.05.9091 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

Økt import av bakverk til fredagstacoen

For varegruppen «øvrig bakverk» øker importen for hvert kvartal. Totalt ble det importert 7 886 tonn slike varer til en verdi av ca. 231 mill. kroner i tredje kvartal 2018. Sammenlignet med tilsvarende kvartal 2017 er det en økning i importen på 10 prosent. Verdimessig økte importen med 16 prosent, målt mot samme periode i 2017. Utviklingen over tid er vist i Figur 13.

I varegruppen «øvrig bakverk» ligger det en rekke forskjellige produkter med ulike varenummer i tolltariffen. Den største importen innenfor denne varegruppen foretas på varenummer 19.05.9098. De største varene innenfor dette varenummeret er wraps og tacoskjell. Det ble importert ca. 3 750 tonn slike varer i tredje kvartal, noe som er 47 prosent av all import innenfor varegruppen «øvrig bakverk». Nest største varenummer innenfor denne varegruppen er 19.05.9093, som stod for 20 prosent av importen. Totalt ble det importert 1 580 tonn slike varer. Dette varenummeret inneholder snacks fremstilt av deig, som nachos og pringles. Tredje største, med 11 prosent av importen innenfor gruppen, er varer klassifisert på varenummer 19.05.9034. Totalt ble det importert 905 tonn slike varer i tredje kvartal. Dette varenummeret gjelder for salte kjeks og saltstenger.

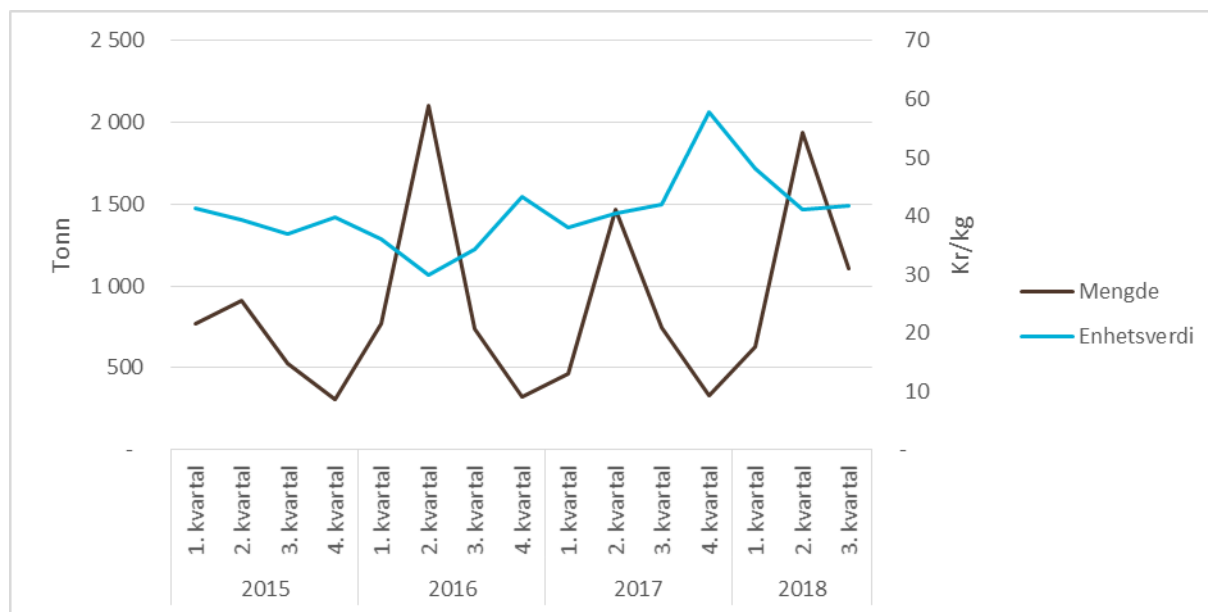

Figur 13: Utviklingen i import av "øvrige bakverk" i perioden 2015-2018. Denne varegruppen gjelder produkter på posisjon 19.05 i tolltariffen som ikke er inkludert i noen av de andre varegruppene i utvalget. Se tabell 2.

Større import av iskrem enn normalt for sesongen

Iskrem er en sesongvare og det har de siste årene alltid vært størst import i andre kvartal. I år var importen relativt høy også i tredje kvartal, da det ble importert i overkant av 1 100 tonn iskrem. Den var nær det dobbelte av importert mengde i samme periode i fjor. Noe av denne forklaringen kan nok tilskrives det fine sommerværet. Det er imidlertid ingen tydelige trender som tilsier at importert iskrem tar markedsandeler fra norskprodusert iskrem, ettersom også norsk iskrem har hatt en rekordsesong i 2018.

Hittil i år har Norge importert iskrem fra 27 forskjellige land, men 62 prosent kom fra enten Nederland, Slovenia eller Sverige. Nederland har eksportert 1 200 tonn is til Norge så langt i år. Det er mange importører av iskrem til Norge, og det er 33 stykker som har importert minimum ett tonn is i 2018. De tre største har stått for 57 prosent av importen. Det er størst import av iskrem som inneholder kakao. 46 prosent av importen i tredje kvartal var av denne typen.

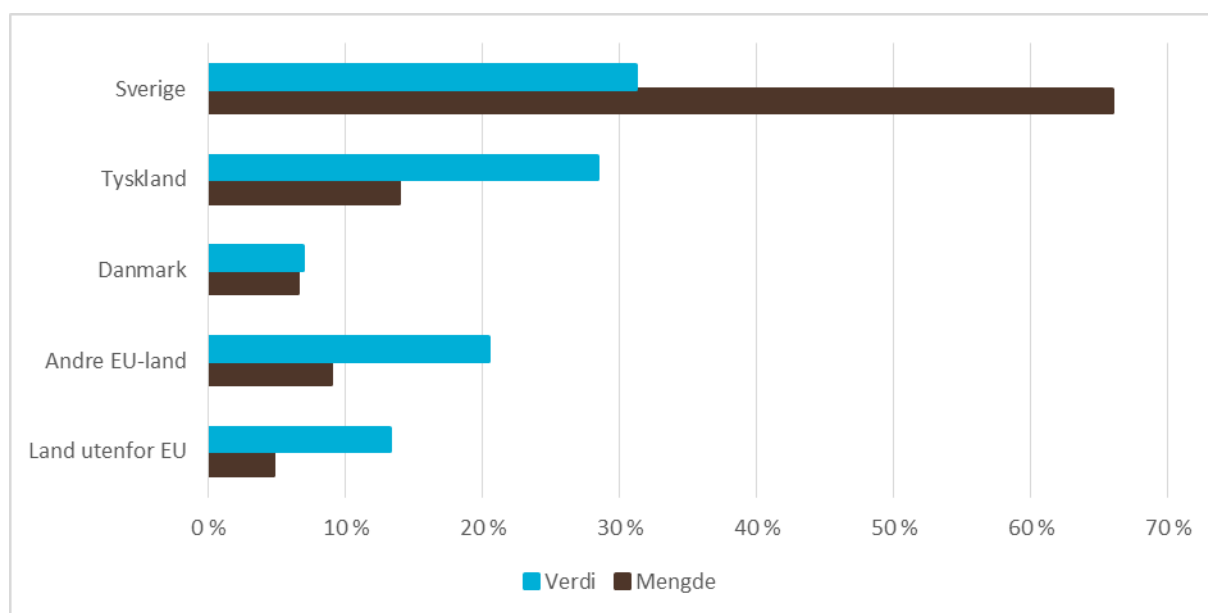

Figur 14: Utviklingen i import av iskrem, klassifisert under posisjon 21.05 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

3.2 Eksport av RÅK-varer

For det utvalget vi presenterer statistikk for ble det i tredje kvartal 2018 eksportert 17 877 tonn RÅK-varer, til en verdi av 273 mill. kroner. Den totale eksporten av RÅK-varer i utvalget økte med 33 prosent, sammenlignet med forrige kvartal. Hele denne økningen skyldes økt eksport av mineralvann. Mineralvann stod for 66 prosent av eksporten i utvalget i tredje kvartal. Ser man bort i fra mineralvann har eksporten hatt en svak nedgang siden andre kvartal. Dette er det blant annet på grunn av redusert eksport av produkter innenfor varegruppene «øvrige bakverk», «supper» og «iskrem».

Av de RÅK-varene som er inkludert i utvalget eksporteres det mest varer til Sverige. Som Figur 15 viser utgjør verdien av denne eksporten på langt nær like stor andel som mengden eksportert. Hovedforklaringen på dette er at eksporten til Sverige i stor grad er mineralvann under varenummer 22.02.1000, som har en relativt lav enhetsverdi sammenlignet med andre RÅK-varer. Figur 15 viser også en oversikt over hvilke andre land vi har eksportert mest RÅK-varer til i tredje kvartal 2018.

Figur 15: Eksport av utvalgte RÅK-varer fordelt på land, tredje kvartal 2018.

Tabell 4 og Tabell 5 på de neste sidene viser utviklingen i eksportert mengde og verdi for utvalgte RÅK-varer fra andre kvartal 2018 til tredje kvartal. Tabellene sammenligner også tredje kvartal 2018 med tredje kvartal 2017. Eksporten av norske RÅK-varer er relativt begrenset totalt sett. Vi velger derfor kun å kommentere de varegruppene der det har vært en betydelig endring i eksporten siden forrige kvartal.

Tabell 4: Endring i eksportert mengde av utvalgte RÅK-varer fra forrige kvartal, og sammenlignet med samme kvartal i fjor.

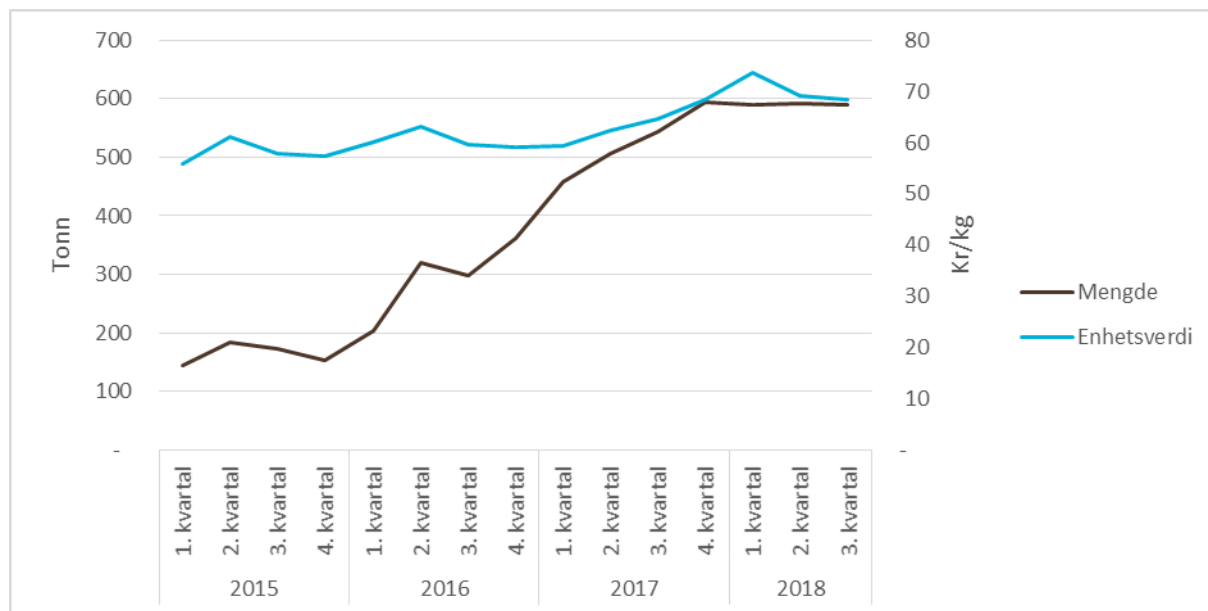
Mengde (1000 kg)	2. kvartal 2017	3. kvartal 2017	2. kvartal 2018	3. kvartal 2018	Endring 3. kvartal 17/18		Endring fra forrige kvartal	
					%	1000 kg	%	1000 kg
Yoghurt (04.03.1030/1091)	3	4	0	0	-100 %	-4	0	0
Melkebaserte drikkevarer syrnnet/usyrnet (04.03.9001/9002, 22.02.9030/9920)	6	0	0	1	>200 %	1	199 %	1
Osteerstatninger (19.01.9091)	0	17	1	2	-87 %	-15	>200 %	2
Sukkervarer (17.04 og 21.06.9045-9048)	206	203	213	201	-1 %	-2	-6 %	-12
Sjokolade (18.06.3100,-3200,- 9010)	889	1 086	1 262	1 329	22 %	243	5 %	67
Sjokolademasse (18.06.2090)	178	179	213	199	11 %	20	-7 %	-14
Deiger (19.01.2092)	3	5	4	5	1 %	0	35 %	1
Pasta og lignende (19.02)	21	17	16	6	-63 %	-11	-60 %	-9
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter (19.04.1098/2010)	41	42	47	32	-24 %	-10	-33 %	-15
Knekkebrød (19.05.1000)	507	543	592	590	9 %	47	0 %	-3
Kjeks (19.05.3100)	71	26	47	66	154 %	40	42 %	19
Kake (19.05.9031)	119	71	97	106	50 %	35	10 %	9
Pizza (19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097)	687	683	609	646	-5 %	-37	6 %	37
Brødvarer (19.05.9091)	379	368	359	395	8 %	28	10 %	36
Øvrig bakverk (19.05)	1 006	914	796	552	-40 %	-362	-31 %	-244
Syltetøy/pulp (20.07.9)	13	3	7	12	>200 %	9	84 %	6
Sauser (21.03)	190	200	202	221	11 %	22	10 %	20
Supper (21.04 utenom 21.04.2001)	255	264	291	152	-42 %	-112	-48 %	-139
Iskrem (21.05)	59	0	304	53	>200 %	53	-83 %	-252
Mineralvann (22.02, utenom 22.02.9030/9920)	9 109	9 099	6 939	11 852	30 %	2 753	71 %	4 913
Øl (22.03)	939	773	1 443	1 456	88 %	683	1 %	13
Modifisert stivelse (35.05)	39	20	1	0	-100 %	-20	-100 %	-1
Totalt utvalg	14 719	14 517	13 441	17 877	23 %	3 361	33 %	4 436

Tabell 5: Endring i eksportverdien av utvalgte RÅK-varer fra forrige kvartal, og sammenlignet med samme kvartal i fjor.

Verdi (1000 kr)	2. kvartal 2017	3. kvartal 2017	2. kvartal 2018	3. kvartal 2018	Endring 3. kvartal 17/18		Endring fra forrige kvartal	
					%	1000 kr	%	1000 kr
Yoghurt (04.03.1030/1091)	127	127	0	0	-100 %	-127	0	0
Melkebaserte drikkevarer syrnet/usyrnet (04.03.9001/9002, 22.02.9030/9920)	130	10	18	45	>200 %	35	149 %	27
Osteerstatninger (19.01.9091)	20	186	30	88	-53 %	-98	190 %	58
Sukkervarer (17.04 og 21.06.9045-9048)	12 593	9 776	20 020	15 195	55 %	5 419	-24 %	-4 825
Sjokolade (18.06.3100,-3200,- 9010)	53 610	66 901	76 704	82 614	23 %	15 713	8 %	5 910
Sjokolademasse (18.06.2090)	5 912	5 505	5 978	6 036	10 %	531	1 %	58
Deiger (19.01.2092)	83	147	118	162	11 %	16	37 %	44
Pasta og lignende (19.02)	2 722	1 890	2 247	1 317	-30 %	-574	-41 %	-931
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter (19.04.1098/2010)	722	931	966	1 413	52 %	482	46 %	447
Knekkebrød (19.05.1000)	31 657	35 068	40 913	40 356	15 %	5 288	-1 %	-557
Kjeks (19.05.3100)	1 877	843	2 099	2 139	154 %	1 296	2 %	41
Kake (19.05.9031)	4 200	2 793	3 826	4 175	49 %	1 382	9 %	348
Pizza (19.05.9010/9021/9022 og 19.01.2097)	15 559	15 945	14 505	14 936	-6 %	-1 010	3 %	431
Brødvarer (19.05.9091)	6 133	6 470	5 567	6 213	-4 %	-258	12 %	646
Øvrig bakverk (19.05)	27 610	23 396	22 593	18 204	-22 %	-5 191	-19 %	-4 388
Syltetøy/pulp (20.07.9)	372	145	165	296	104 %	150	80 %	131
Sauser (21.03)	7 605	7 798	10 319	11 335	45 %	3 537	10 %	1 016
Supper (21.04 utenom 21.04.2001)	17 146	16 919	20 221	10 585	-37 %	-6 334	-48 %	-9 636
Iskrem (21.05)	1 091	9	8 153	1 805	>200 %	1 796	-78 %	-6 347
Mineralvann (22.02, utenom 22.02.9030/9920)	32 005	31 378	20 310	37 094	18 %	5 716	83 %	16 784
Øl (22.03)	14 753	13 617	20 929	18 610	37 %	4 993	-11 %	-2 320
Modifisert stivelse (35.05)	170	256	16	0	-100 %	-256	-100 %	-16
Totalt utvalg	236 098	240 111	275 698	272 616	14 %	32 506	-1 %	-3 082

Eksporten av knekkebrød holder seg stabil

Knekkebrød er en varegruppe hvor eksporten fra Norge har økt i flere år. Mens det i hele 2012 ble eksportert 390 tonn knekkebrød til en verdi av 14,3 mill. kroner, ble det i tredje kvartal 2018 alene eksportert 590 tonn til en verdi av 40,4 mill. kroner. Sammenlignet med samme kvartal 2017 har eksporten økt med 9 prosent i mengde og 15 prosent i verdi. Sammenlignet med foregående kvartal 2018 er eksporten på samme nivå dette kvartalet.

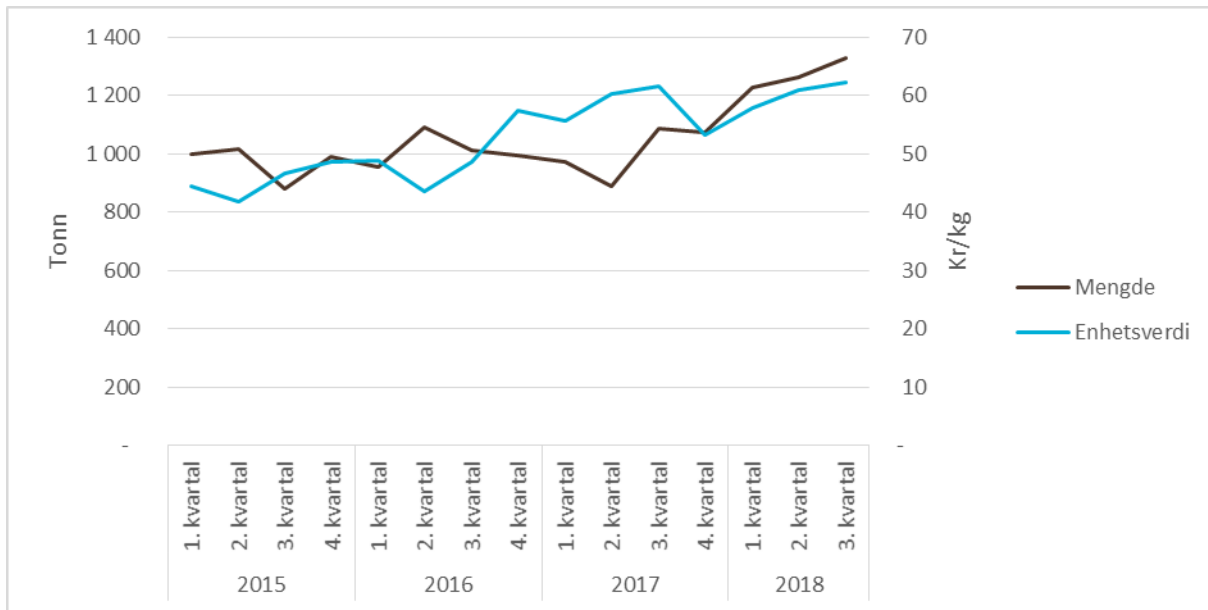

Figur 16: Utviklingen i eksport av knekkebrød, klassifisert under varenummer 19.05.1000 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

Så langt i år har 12 aktører eksportert knekkebrød fra Norge, men de tre største har stått for nær 100 prosent av eksporten. Mer enn 80 prosent av eksporten går til USA, Frankrike, Danmark eller Italia.

Fortsatt økt eksport av sjokolade

Det ble eksportert 1 329 tonn sjokolade til en verdi av ca. 83 mill. kroner. Dette var en økning i mengde og verdi på henholdsvis 5 og 8 prosent fra forrige kvartal. Økningen var høyere, over 20 prosent målt i både mengde og verdi, dersom man sammenligner med tredje kvartal i fjor.

Figur 17: Utviklingen i eksport av sjokolade, klassifisert under varenummer 18.06.3100, 3200, 9010 i tolltariffen, i perioden 2015-2018.

Totalt eksporterer Norge sjokolade til 20 ulike land. Over halvparten av sjokoladen eksporteres til Sverige og nær en tredjedel til Danmark. Det meste av eksporten går under varenummeret 18.06.9010 som er «annen sjokolade, herunder sukkervarer med innhold av kakao». Det er 31 eksportører av sjokolade fra Norge, hvorav de to største aktørene til sammen står for 87 prosent av eksporten.

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:

Postboks 8140 Dep, 0033 Oslo

BESØKSADRESSE:

Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:

Løkkeveien 111, 9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no
